
At forstå det uforståelige

Radikalisering er på alles læber efter vinterens terrorangreb i Paris og København. Men når man forsker i de pædagogiske og psykologiske aspekter af radikalisering, nærmer man sig samtidig en diskussion af begreber som religiøsitet og kultur.

Af MAJ JUNI

Ud af god familie. Ballademager i skolen. Rigmandssøn med psykiske problemer. Ingeniørstuderende fra Avedøre. En dygtig violinist. Der gemmer sig forskellige historier bag hver eneste af de godt 100 unge religiøst radikaliserede danskere, som er rejst til Syrien for at kæmpe på samme side som Islamisk Stat. Nogle er etniske danskere, andre har indvandrerbaggrund, nogle er vokset op i religiøse familier

og andre slet ikke. Ligesom venstre- og højreorienterede ekstremister fra hver sin radikaliserede politiske fløj ofte har vidt forskellige historier og idéer. Men der er tilsyneladende alligevel noget, som går på tværs af alle forskelle, fortæller Iram Khawaja, der er lektor på Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU) på Aarhus Universitet.

Det er følelsen af ikke at høre til. Det kan være i forskellige former, men det, at man søger et sted eller nogle mennesker, som kan få én til at føle sig hjemme, er ofte drivkraften for radikalisering, fortæller Iram Khawaja. Hun har skrevet en ph.d.-afhandling om unge

8. JUNI

Hør mere om syrienskrigere, radikalisering og den religiøse komponent på konferencen Radikalisering som pædagogisk udfordring, som finder sted på Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU) 8. juni.

www.edu.au.dk/kalender

SKUDDRAMA I KØBENHAVN

Følelsen af ikke at høre til er ofte drivkraften for radikalisering, siger lektor Iram Khawaja.

muslimer og fællesskab, herunder de religiøse fællesskaber og tilhørsforhold, børn og unge med muslimske tilhørsforhold har del i.

Selv om radikalisering langt fra er et nyt fænomen, er de nyeste eksempler på religiøs radikalisering alligevel kommet bag på mange, fortæller Iram Khawaja. I sin forskning under forskningsprogrammet Diversitet, Kultur og Forandring undersøger hun, hvordan religiøsitet og religion, især i form af islam, spiller ind i forhold til radikalisering.

”Den samfundsmæssige, politiske kontekst gør, at vi sætter spørgsmålstejn ved radikalisering på en anden måde end tidligere. Når Syrien og Irak bliver forbundet med unge danskere, der er draget i hellig krig, bliver vores fokus ændret. Det er svært at begribe og rykker ved vores forståelse af, hvad det vil sige at være dansk, hvis man kan være født og opvokset i Danmark og så vælger at tage til Syrien. Det rejser nogle grundlæggende spørgsmål om tilhørsforhold, siger hun.

Vi er nødt til at se på det med nye briller ved blandt andet at undersøge, hvad religiøsitet er for en størrelse. Hvilken betydning får det, når vi taler om radikalisering? Tidligere har vi oftest set politisk radikalisering, men hvad sker der, når religiøsitet kommer

»Det er følelsen af ikke at høre til. Det kan være i forskellige former, men det, at man søger et sted eller nogle mennesker, som kan få én til at føle sig hjemme, er ofte drivkraften for radikalisering.«

Lektor **Iram Khawaja**

ind i ligningen? uddyber Iram Khawaja og tilføjer, at hun taler om radikalisering bredt som en proces, hvor en person søger yderligere holdninger.

Det behøver ikke være handlinger, det begynder altid med holdninger.”

Terroristen som stereotyp

Når religion skal undersøges som et begreb knyttet til radikalisering, er det værd

at bemærke, hvilken betydning vi tillægger religion i det danske samfund, mener Iram Khawaja:

Der hersker en forestilling om, at religion hører til i det private og ikke er noget, der skal være synligt i det offentlige rum. Jo, i form af kirker eller andre religiøse udtryk, vi nemt kan genkende, men ellers er den danske opfattelse af religions plads i samfundet styret af nogle grundlæggende sekulære idéer. Når religion så pludselig får forsideplads og bliver en del af en radikalisering, opleves det ret voldsomt.”

At religion og religiøs praksis som fx bøn hører til privatlivets sfære, er ikke noget, der gælder specifikt for islam som religion. Det er der til gengæld andre forhold, der gør. For islam bliver associeret med nogle betydninger, som siden terrorangrebet mod World Trade Center 11. september 2001 og de efterfølgende krige i Afghanistan giver negative konnotationer. Islam som religion vækker associationer til antivestlige holdninger, vold, terrorisme og kvindeundertrykkelse, fortæller Iram Khawaja.

Der er altså for det første nogle særlige betydninger knyttet til at være religiøs og dernæst til at være muslim, og det lag er interessant, når vi skal undersøge religiøs ra- >

HELLIGE KRIGERE TALER DANSK

I en propagandavideo fra 2013 opfordrer fire mænd til at deltage i hellig krig (jihad) i Syren. To af mændene er dansktalende islamister.

dikalisering. Der sker noget helt særligt med vores måde at forstå radikaliserings på, når vi taler islam. Ligesom det at islam nærmest per automatik associeres med antivestlige holdninger, gør noget særligt ved en person, der søger det religiøse muslimske fællesskab, fortæller hun. Iram Khawaja efterlyser en begrebsudvikling, når vi taler om religion, så vi kan tale om det på lige fod med andre kategorier som køn, alder eller etnicitet som en ikke statisk størrelse, noget man kan være på mange forskellige måder.

Hvis vi får den forståelse af religiøsitet ind i vores måde at forstå radikaliserings og islam og religiøs motiveret radikaliserings på, tror jeg, det kan åbne for, at vi kan bryde med nogle af de her meget fastlåste figurer som fx den muslimske mandlige terrorist, siger hun.

Brug for ny viden og tilgang

Som en del af forskellige tiltag og strategier for at forebygge radikaliserings og intervenser i de igangværende radikaliseringsprocesser er inddragelse af familien til radikaliserede unge kommet i fokus, ligesom der i stigende grad gøres brug af mentorer, som kobles på unge, der søger væk fra et radikaliseret miljø.

Der er mange erfaringer fra special- og socialpædagogikken, som kan bruges i forhold til forebyggelse og intervention, ligesom et bredt fokus på inklusion fx i skolen vil være befordrende for, at alle kan føle sig som en del af et fællesskab. Men det vigtigste element i forebyggelse, tror jeg, er viden, siger Iram Khawaja, som sammen med de to kolleger Line Lerche Mørck og Helle Rabøl er ved at stable et forskningsprojekt på benene, som via en psykologisk og pædagogisk tilgang forsøger at få indblik i drivkraften bag radikaliserings.

»Lige nu har vi viden om nogle af dem, der er taget af sted i hellig krig, ligesom vi ved noget om en række højrenationalistiske bevægelser og andre radikaliseringsbevægelser, der har været over tid. Men vi har brug for mere viden om, hvor mange unge det drejer sig om, og hvad der er på spil.«

Lektor **Iram Khawaja**

Lige nu har vi viden om nogle af dem, der er taget af sted i hellig krig, ligesom vi ved noget om en række højrenationalistiske bevægelser og andre radikaliseringsbevægelser, der har været over tid. Men vi har brug for mere viden om, hvor mange unge det drejer sig om, og hvad der er på spil. Jeg tror ikke, mediernes fokus svarer til virkeligheden, men de tilfælde, der er, må man tage seriøst. For det kan ende så galt. ■

DE RADIKALISEREDE

De radikaliserede består af to grupper. For det første unge danskere, der er hvervet i radikaliserede miljøer og frygtes at ville begå terror herhjemme eller i andre vestlige samfund, som det var tilfældet ved vinterens terrorangreb i Paris og København. For det andet syrienskrigerne, som rejser til Syrien for at kæmpe for Islamisk Stat. I praksis lapper grupperne ind over hinanden, da fx hjemvendte syrienskrigere vurderes at udgøre en sikkerhedsrisiko. For begge grupper gælder, at de primært består af unge mænd, der er opvokset i Danmark. Af de syrienskrigere, hvor identiteten er kendt, er ingen opvokset i Syrien. Blandt de afdøde danske krigere ses danske konvertitter, flere yngre mænd med pakistansk baggrund, to piger fra Aarhus med somalisk baggrund og en ung mand fra en kristen eritreisk familie. Tidligere har danske muslimer kæmpet i blandt andet Afghanistan, Bosnien og Somalia, men både antallet af døde og levende danske krigere er langt højere i Syrien.

KILDE: Politiken

IRAM KHAWAJA

Cand.psych., ph.d., lektor ved Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU), Aarhus Universitet. Hun har, bl.a. i sin ph.d.-afhandling, beskæftiget sig med unge muslimer i religiøse fællesskaber og med begrebet 'belonging'.